

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยเต็มไปด้วยความเสี่ยง สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยของมนุษย์ซึ่งมีสูงถึงร้อยละ 90 (www.bangkokhealth.com) ดังนั้นพฤติกรรมความปลอดภัยจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อชีวิตมากที่สุด พฤติกรรมความปลอดภัยของบุคคลขึ้นอยู่กับเพศและอายุเป็นสำคัญ อุบัติเหตุเหล่านั้นเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศทุกวัย ทุกชนชั้นและทุกสถานที่แต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่มีความเสี่ยงอย่างมากในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยเพราะเป็นช่วงวัยเด็กตอนปลายที่กำลังจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยที่มีลักษณะของความคึกคะนอง ชอบทดลอง กล้าเสี่ยงขณะเดียวกันก็ยังมีความเป็นเด็กอยู่สูงมาก (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540) กล่าวคือให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยของตนเองน้อย

จากการศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยพบว่า อุบัติเหตุ นับว่าเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่สำคัญที่สุดของเด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เกิดจากการจราจร จมน้ำ หรือถูกของมีคม เพราะเด็กวัยนี้ อยู่ในวัยคึกคะนองและประมาทอีกทั้งยังขาดการฝึกฝนให้รู้จักระมัดระวังตัวเองรวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุด้วย (หนังสือหมอชาวบ้าน ปีที่ 26 ฉบับที่ 301, 2547) ปัญหาการจราจรทำให้เด็กได้รับบาดเจ็บและพิการมากกว่าทุกกลุ่มที่เสียชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาทำร้ายร่างกายตัวเอง และผู้อื่นก็เป็นปัญหาที่พบบ่อยในวัยนี้เช่นกันจากการรวบรวมข้อมูลของสถาบันการแพทย์ ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2535) พบว่า อุบัติเหตุยังเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตเป็นอันดับที่ 2 และจากการศึกษาของเลิศลักษณ์ บุญรอด (2538) พบว่า อุบัติเหตุเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุนั้นมีมากมายอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบกับพฤติกรรมของบุคคลที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเกิดจากความประมาท เกิดจากภาวะร่างกายและจิตใจที่ผิดปกติ ดังการศึกษาของ โฉมยง เหลาชาติ (2538) พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่ของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากพฤติกรรมของคน เช่น อุบัติเหตุของรถจักรยานยนต์เกิดจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่ถึงร้อยละ 87.5

สำหรับการศึกษาของ นพ. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ปี พ.ศ. 2542 (โครงการวิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2542) พบว่า เด็กไทยอายุ 1-14 ปี เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 8,867 คน มีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บทุกชนิด 2,961 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 ของการเสียชีวิตทั้งหมดและคิดเป็นอัตราการเสียชีวิตเท่ากับ 21.5 คนต่อเด็ก 100,000 คน นอกจากนี้ พบว่า เด็กอายุ 10-14 ปี ที่เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 2,032 คน มีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บทุกชนิด 902 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ของการเสียชีวิตทั้งหมดในจำนวนนี้เป็นการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถ 404 คน (อัตราการตาย 7.8/100,000 คน) คิดเป็นร้อยละ 20 ของการตายทั้งหมด และคิดเป็น ร้อยละ 44.8 ของการตายจากอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ เสียชีวิตจากการจมน้ำ 237 คน คิดเป็นอัตราการตาย 5 ต่อ 100,000 คน และยังพบว่า ร้อยละ 60 ของการตายจากอุบัติเหตุจากรถในเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี เกิดใน คนเดินถนน ร้อยละ 24 เกิดในผู้โดยสาร ร้อยละ 16 เกิดในผู้ขับขี่ เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้โดยสารและผู้ขับขี่ที่เสียชีวิตพบว่า ร้อยละ 50 เกี่ยวกับจักรยาน ร้อยละ 30 เกี่ยวกับมอเตอร์ไซด์ และร้อยละ 20 เกี่ยวกับรถอื่น ๆ สำหรับภาวะพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในเรื่องอุบัติเหตุในปีหนึ่ง ๆ มีวัยรุ่นตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ ประมาณ 3,000 ราย ในจำนวนนี้จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึง 7 เท่า นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นมากกว่าร้อยละ 50 ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะใช้รถจักรยานยนต์และมีวัยรุ่นน้อยกว่าร้อยละ 10 ที่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะใช้รถยนต์ (กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2544) จากการศึกษาของศิริวรรณ สันเจียรกุล และคณะ (2545) พบว่า ในปี 2544 มีการบาดเจ็บในเด็ก 16,186 ราย เสียชีวิตถึง 458 ราย ร้อยละ 68 ของการบาดเจ็บเป็นเด็กผู้ชาย โดยสาเหตุหลักมาจากการชนส่งร้อยละ 39 และพลัดตกหกล้ม ร้อยละ 28 ส่วนการเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุชนส่ง ร้อยละ 56 รองลงมาคือสาเหตุจากการจมน้ำ ร้อยละ 22 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสาเหตุของการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตนั้นเกิดจากอุบัติเหตุในเด็กซึ่งสามารถป้องกันได้ ถ้าทุกคนสนใจในเรื่องพฤติกรรมความปลอดภัย

นอกจากนี้พฤติกรรมความปลอดภัยยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านความรุนแรงพฤติกรรมความรุนแรงมักจะเกิดขึ้นกับวัยรุ่นเสมอจะเห็นได้จากข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ และข้อมูลจากกรมตำรวจ (สถิติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัวและสังคมเกิดขึ้นกับสตรีและเด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยความรุนแรงต่อเด็กจะมีการทำร้ายร่างกายทำร้ายจิตใจด้วยวาจา และการทำร้ายทางเพศ จากการศึกษาของสุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย (2543) พบว่าการปรับตัวของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งในสังคมปัจจุบันเพราะหากวัยรุ่นมีการปรับตัวที่ไม่ประสบความสำเร็จอาจกลายเป็นเด็กที่เกเรมีพฤติกรรมอันธพาลสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้กับครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่โรงเรียน เมื่อเด็กมีปัญหาในการปรับตัวที่โรงเรียนเด็กเหล่านี้จะพัฒนาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการผิดกฎหมายและแบบแผนของสังคมได้ง่าย เช่น การหนีโรงเรียน

จับกลุ่มมั่วสุม คี๋มสุรา เสพสิ่งเสพติด และ ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ซึ่งการประพุดิตนดังกล่าวนี้ อาจนำไปสู่การกระทำผิดด้านอื่นได้ง่ายและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นตามมา จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและแบบแผนของสังคมได้ง่ายและสามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงได้มากที่สุดเนื่องจากการขาดความพร้อมของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ความคิดและการตัดสินใจมีความอยากรู้อยากลองและปฏิบัติตามกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะเรื่องสารเสพติดจากข้อมูลของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ(ปปส.) (2542) พบว่า วัยรุ่นมีการทดลองสารเสพติดร้อยละ 52 ถูกเพื่อนชักชวนร้อยละ 27 นอกนั้น เกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น โคนหลอก เข้าใจผิด และเข้าสังคม เป็นต้น (ปปส.,2542) และจากการศึกษาของ นิตยา กัทสิทธิ์พันธ์ (2542) พบว่า เด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในสถานศึกษาในเขตเมืองมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติดประเภทต่าง ๆ โดยช่วงวัยของการทดลองครั้งแรกส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 14-16 ปี นอกจากนั้นยังพบว่าความอยากลองสารเสพติดมีปัจจัยพื้นฐานคือ ความอยากลองของเด็กเอง แต่มีปัจจัยที่จะผลักดันให้เด็กกล้าที่จะเสพคือ บุคคลรอบข้าง เช่น พ่อแม่ เพื่อน รวมถึงปัญหา ความเครียด ความเหงา เป็นต้น และสาเหตุเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่นำความเดือดร้อนมาสู่บุคคลอื่น ทั้งการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งสิ้น

ดังนั้น คนในปัจจุบันจึงมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินอยู่ตลอดเวลา การที่จะให้ทุกคนมีจิตสำนึกด้านความปลอดภัยที่ถูกต้องและมีความรับผิดชอบในความปลอดภัยทั้งต่อตนเอง และต่อผู้อื่นนั้น จึงควรมีการให้การศึกษาด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยติดตัว ปัญหาเรื่อง “จิตสำนึกแห่งความปลอดภัย” (Safety Mind) และ “วัฒนธรรมแห่งความปลอดภัย” (Safety Culture) จึงเป็นเรื่องใหญ่ระดับชาติของประเทศไทย การบ่มเพาะจิตสำนึกแห่งความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาการปลูกฝังจิตสำนึก ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “การศึกษา” โดยตรง การให้การศึกษารื่องความปลอดภัยจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและครบวงจรโดยมุ่งเน้นการปฏิบัติหรือการฝึกจิตสำนึกด้านพฤติกรรมความปลอดภัยเป็นสำคัญ การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกแห่งความปลอดภัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินการปลูกฝังพฤติกรรมด้านการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันให้แก่เด็กในวัยที่พร้อมจะเรียนรู้ทุกสิ่งทีตนพบเห็นจากสภาพแวดล้อมและการประพุดิตนในชีวิตประจำวัน ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องควรจะให้ความสนใจและหาทางปลูกฝังให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีด้านความปลอดภัยอย่างแท้จริง (วรรณวิไล จันทราภา,2526) ทั้งนี้เพื่อให้มีจิตสำนึกของความปลอดภัยซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยทั้งการได้รับความรู้ตลอดจนประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย จึงจะทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดี

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางและกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยเนื้อหาวิชาสุขศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ทั้งนี้เนื้อหาวิชาสุขศึกษาจะแบ่งเป็น 5 สาระการเรียนรู้และมีการจัดทำหลักสูตรสาระเกี่ยวกับความปลอดภัยลงในหลักสูตรเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตามการจัดทำหลักสูตรเป็นการจัดทำโดยนักวิชาการและครูอาจจะไม่รู้สภาพที่แท้จริงของนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ชีวิต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการใช้บริหารจัดการในเรื่องการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นและนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสมและป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยของวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความปลอดภัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ตรงตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ซึ่งมี 3 เขตพื้นที่การศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษา 1 เขตพื้นที่การศึกษา 2 และเขตพื้นที่การศึกษา 3

พฤติกรรมความปลอดภัย หมายถึง การแสดงออกของบุคคลเกี่ยวกับการกระทำที่ป้องกันการบาดเจ็บ และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน โดยวิธีการต่าง ๆ คือ

1. พฤติกรรมความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุ ประกอบด้วย พฤติกรรมความปลอดภัยในการเดินทาง พฤติกรรมความปลอดภัยภายในโรงเรียน พฤติกรรมความปลอดภัยภายในบ้าน และพฤติกรรมความปลอดภัยภายในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
2. พฤติกรรมความปลอดภัยด้านการใช้ยา และสารเสพติด
3. พฤติกรรมความปลอดภัยด้านความรุนแรง ประกอบด้วย ความรุนแรงด้านจิตใจ ความรุนแรงด้านคำพูด และความรุนแรงด้านร่างกาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อมูลการปฏิบัติตนด้านความปลอดภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพจริง
2. เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป
3. เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการเขียนหนังสือ เอกสาร และสื่อในการสอนเรื่องความปลอดภัยระหว่างนักเรียนวัยรุ่น